

УДК 34«20»(063)

ББК 67я43

Н 73

Нові завдання та напрями розвитку юридичної науки у XXI столітті: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Одеса, 26-27 лютого 2016 року / Голова оргкомітету – д.ю.н., професор, ректор Міжнародного гуманітарного університету Крижановський А.Ф.; к.ю.н., доцент Громовенко К.В.; д.ю.н., професор Ківалова Т.С.; д.ю.н., професор Берназ В.Д.; д.ю.н., професор Стрельцов Є.Л.; к.ю.н., доцент Кравцов Д.Г.; к.ю.н. Манько Д.Г. – Одеса : Міжнародний гуманітарний університет, 2016. – 200 с.

ISBN 978-966-916-073-7

До збірника матеріалів конференції увійшли тези доповідей, які стали предметом обговорення учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції «Нові завдання та напрями розвитку юридичної науки у XXI столітті», що відбулася у м. Одесі 26-27 лютого 2016 року у Міжнародному гуманітарному університеті.

Матеріали конференції можуть становити інтерес для наукових працівників, викладачів, працівників судових та правоохоронних органів, студентів вищих навчальних закладів, а також для всіх, хто цікавиться сучасним станом та перспективами розвитку юридичної науки.

УДК 34«20»(063)

ББК 67я43

ISBN 978-966-916-073-7

© Інститут національного та міжнародного права
Міжнародного гуманітарного університету, 2016

© Південний регіональний науковий центр
Національної академії правових наук України, 2016

НАПРЯМ 10. КРИМІНАЛІСТИКА ТА СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА

ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІЙСЬКОВОГО ОБЛІКУ І КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ВІЙСЬКОВОЗОБОВ'ЯЗАНИХ

Білоус В. В.

*кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри криміналістики
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого*

Слідом за корупцією в освітній, земельній і медичній сферах чільне четверте місце в Україні посіла корупція, якою супроводжується призов у військових комісаріатах, де відсутність єдиного електронного реєстру призовників дозволяє «продавати справи» [1]. У буквальному сенсі фатальні наслідки цього ганебного явища красномовно засвідчуються наступним.

Так, за даними Президента України П. Порошенка, за час проведення антитерористичної операції на Донбасі станом на кінець січня 2016 р. загинули 2269 українських військовослужбовців [2]. При цьому, як стверджує заступник генерального прокурора України, головний військовий прокурор А. Матіос, більше тисячі летальних випадків кваліфіковані як небойові втрати. Основними причинами загибелі бійців у небойових умовах стали необережне поводження зі зброєю, ДТП та корупція в військово-медичних комісіях, внаслідок якої здорових призовників за хабарі визнають непридатними для служби в армії, а тих, хто не має змоги заплатити, відправляють до війська навіть попри хвороби. Іноді такі бійці починають зловживати алкоголем. «Випадок був, коли на п'яну голову один «герой» кинув гранату в буржуйку. Тринадцять осіб лягло!», – повідомив А. Матіос [3].

У контексті викладеного доцільно також нагадати, що внаслідок агресії Росії проти України загинуло близько 6,8 тис. мирних жителів [4], близько 700 громадян України зникли без вісти [5]. У тому числі, 384 особи, які були викрадені чи незаконно позбавлені волі у період з квітня 2014 р. по теперішній час на території Донецької області [6]. Зниклими без вісти на Донбасі також вважаються 1500 – 2000 найманців з Російської Федерації, переважну більшість яких уже прихистила українська земля у безіменних братських могилах [7]. З такою кількістю загиблих і зниклих без вісти Україна в своїй іс-

торії незалежної держави зіткнулася вперше, що породило проблему: військові дії і сотні невпізнаних тіл або фрагментів, які необхідно ідентифікувати, на тлі відсутності дієвої системи ідентифікації [8].

Так, ідентифікація останків полеглих осіб, як комплекс експертних (лабораторних) дослідницьких заходів щодо визначення імен та інших особистих ознак полеглих, до тепер залишається внормованою лише застарілим підзаконним нормативно-правовим актом з обмеженою сферою регулювання [9]. Захисників України, які загинули під час найзапекліших боїв 2014 р., продовжують ховати невпізнаними у 2016 р. [10]. Наприклад, тільки до Дніпропетровського бюро судмедекспертизи від початку АТО надійшло 1182 тіла загиблих у Донецькій та Луганській областях і тільки 662 (56%) з них вдалося ототожнити візуальним шляхом. 271 воїн (23%), майже кожен четвертий, був ідентифікований завдяки ДНК-аналізу, а решта – 249 (21%), кожен п'ятий, залишається невпізнаним і його ховають як «Тимчасово невстановленого Захисника України» [11].

Ознаки усвідомлення масштабів проблеми і певних намагань її вирішити на найвищому державному рівні вбачаються нами у цілій низці рішень Ради національної безпеки і оборони України, якими: 1) роботу з пошуку, доставки та ідентифікації тіл військовослужбовців і співробітників правоохоронних органів, які загинули під час проведення АТО, віднесено до числа невідкладних заходів із забезпечення державної безпеки [12]; 2) Кабінету Міністрів України доручено: а) вирішити в установленому порядку питання щодо забезпечення додаткового фінансування з державного бюджету відповідно до обґрунтованих потреб заходів із забезпечення ідентифікації тіл військовослужбовців і співробітників правоохоронних органів, які загинули під час участі в АТО в Донецькій та Луганській областях [13]; б) невідкладно забезпечити схвалення концепції створення національної системи ідентифікації громадян України, іноземців і осіб без громадянства та затвердження плану заходів щодо її реалізації [14]; 3) Міністерству оборони України разом із Міністерством внутрішніх справ України, Міністерством охорони здоров'я України, Головним управлінням Національної гвардії України, Адміністрацією Державної прикордонної служби України, Службою безпеки України доручено забезпечити у двотижневий строк створення автоматизованих баз даних обліку військовослужбовців Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, які поранені, контужені або отримали каліцтво під час участі в АТО, та вжити заходів щодо використання таких баз даних Військово-цивільним координаційним штабом медичної допомоги [13].

Одним із основних напрямів державної політики національної безпеки України у травні 2015 р. Стратегією національної безпеки України було визнано підвищення обороноздатності держави, а до числа основних завдань у цій сфері було віднесено створення електронного реєстру військовозобов'язаних [15]. Наголошується, що під час підготовки цієї редакції Стратегії системоутворюючим став науковий підхід, що включав в себе як фахові експертні оцінки, так і математичні моделі прогнозування. Проект розроблявся відкрито й прозоро з широким залученням вітчизняних і міжнародних експертів, зокрема, представників НАТО, країн ЄС і США [16]. Однак, не зважаючи на це і давно назрілу необхідність створення Єдиного державного реєстру військовозобов'язаних як універсальної інформаційної технології, придатної не тільки для упорядкування й автоматизації військового обліку, але й створення умов для успішної ідентифікації військовозобов'язаних, це завдання залишається невиконаним упродовж майже двох років фактичної війни.

Подання Комітету про розгляд внесеного до Верховної Ради України групою парламентарів проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів (щодо генетичної ідентифікації військовослужбовців)» реєстр. № 2001а від 03.06.2015 р. було вручено тільки 26.02.2016 р. А внесений Кабінетом Міністрів України після тривалого зволікання з його розробленням проект Закону України «Про Єдиний державний реєстр військовозобов'язаних» реєстр. № 2504а від 13.08.2015 р. через чисельні його недоліки згідно з постановою Верховної Ради України від 03.11.2015 р. № 741-VIII було направлено до Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки і оборони для підготовки на повторне перше читання. Щодо його доопрацьованого варіанту реєстр. № 2504а-д від 24.11.2015 р. з тією ж назвою 02.02.2016 р. Верховною Радою України було прийнято рішення про розгляд за скороченою процедурою. Однак до тепер обидва законопроекти продовжують очікувати розгляду, подальше зволікання з яким в умовах триваючої збройної агресії проти України і невідворотності 7-ї хвили мобілізації є неприпустимим.

Тому ми наполягаємо на необхідності невідкладного доопрацювання і прийняття цих законопроектів у комплексі з обов'язковим: 1) доповненням відцифрованим ДНК-профілем (генетичними ознаками) переліку персональних даних, який закріплено в Законопроекті реєстр. № 2504а-д від 24.11.2015 р., а переліку цілей, на досягнення яких спрямоване упровадження Єдиного державного реєстру військовозобов'язаних, – ідентифікацією військовозобов'язаних;

2) доповненням визначеного Законом України «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус» переліку біометричних даних (параметрів) людини її відцифрованим ДНК-профілем, а також розширенням переліку документів, що оформляються із застосуванням засобів ЄДДР, за рахунок біометричних документів, що посвідчують особу та підтверджують спеціальний статус військовозобов'язаного; 3) розробленням і прийняттям Закону України «Про державну геномну (генетичну) реєстрацію в Україні», який би визначав цілі, принципи і види такої реєстрації, встановлював основні вимоги до її проведення, закріплював поняття і статус генетичних даних людини, умови і порядок їх одержання, зберігання і використання, відносив військовозобов'язаних до тієї категорії осіб, яка підлягає першочерговій геномній (генетичній) реєстрації в обов'язковому порядку тощо.

В умовах невинного прогресу інформаційних технологій одним із найактуальніших завдань криміналістики XXI століття повинна стати розбудова підвалин для упровадження в Україні Єдиного державного реєстру військовозобов'язаних як сучасної інтегрованої автоматизованої інформаційно-телекомунікаційної системи на інноваційних засадах у відповідності до найкращих світових практик, у т.ч.: 1) на основі положень не тільки чинного, але й перспективного законодавства України; 2) з урахуванням норм не тільки національного, але й міжнародного законодавства, а також найбільш удалих законодавчих конструкцій провідних зарубіжних країн; 3) виходячи з потреби в одночасному забезпеченні результативності військового обліку і процесу ідентифікації військовозобов'язаних не тільки в умовах мирного часу, але й в умовах широкомасштабного збройного протистояння; 4) на підґрунті не тільки вітчизняного, але й зарубіжного досвіду успішного вирішення аналогічних проблем; 5) зі створенням підвалин для використання не тільки вже випробуваних часом, але й перспективних засобів і технологій.

Література:

1. ТОП-10 найболючіших корупційних проблем українців озвучили в Transparency International [Електронний ресурс] / Transparency International Україна. – 2015, 9 грудня. – Режим доступу : <http://ti-ukraine.org>.

2. У зоні АТО на Донбасі загинули 2269 українських військових [Електронний ресурс] // Interfax-Україна. – 2016, 29 січня. – Режим доступу : <http://ua.interfax.com.ua>.

3. Небойові втрати української армії за час АТО вже перевищують 1 тисячу осіб – Матіос [Електронний ресурс] // УНІАН. – 2016, 29 січня. – Режим доступу : <http://www.unian.ua>.
4. Внаслідок агресії Росії проти України загинуло близько 6,8 тис. мирних жителів [Електронний ресурс] // Українські Національні Новини. – 2016, 22 лютого. – Режим доступу : <http://www.unn.com.ua>.
5. В заложниках у боевиків знаходяться 136 громадян, около 700 українців – пропали без вести, – Ирина Геращенко [Електронний ресурс] // Цензор.Нет. – 2016, 11 лютого. – Режим доступу : <http://censor.net.ua>.
6. На Донеччині з початку АТО зареєстровано понад 1,5 тисячі кримінальних проваджень за фактами викрадення людей [Електронний ресурс] / ГУНП в Донецькій області. – 2016, 16 лютого. – Режим доступу : <http://www.dn.npu.gov.ua>.
7. Кошик А., Кириллов Д. «Отрабатываем все версии, кроме смерти» [Електронний ресурс] // Газета.ру. – 2016, 23 лютого. – Режим доступу : <http://www.gazeta.ru>.
8. Богомолец О. Між життям і смертю [Електронний ресурс] // Левый Берег. – 2015, 17 червня. – Режим доступу : <http://ukr.lb.ua>
9. Про затвердження Тимчасового порядку здійснення на території України пошуку, ексгумації та перепоховання останків осіб, які загинули внаслідок воєн, депортацій та політичних репресій, і впорядкування місць їх поховання : наказ Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 09.06.2006 р. № 193 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
10. У Запоріжжі поховали останнього невідомого бійця, який загинув в Іловайську [Електронний ресурс] // Новое Время. – 2016, 15 січня. – Режим доступу : <http://nv.ua>.
11. У Дніпропетровську поховали ще сімох невідомих бійців, які загинули у зоні АТО [Електронний ресурс] // Interfax-Україна. – 2016, 18 лютого. – Режим доступу : <http://ua.interfax.com.ua>.
12. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 4 листопада 2014 року «Про невідкладні заходи із забезпечення державної безпеки» : Указ Президента України від 14 листопада 2014 року № 880/2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua>.
13. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про стан виконання рішень Ради національної безпеки і оборони України та додаткові заходи щодо забезпечення обороноздатності держави» :

Указ Президента України від 26 травня 2015 р. № 285/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua>.

14. Про додаткові заходи щодо запровадження безвізового режиму між Україною та Європейським Союзом : Рішення РНБО від 20.07.2015 р., введено в дію Указом Президента України від 18.08.2015 р. № 478/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents/4782015-19335>.

15. Про Стратегію національної безпеки України : [рішення РНБО України від 6 травня 2015 року, затверджене Указом Президента України від 26.05.2015 р. № 287/2015] [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.

16. Прес-реліз презентації проекту Стратегії національної безпеки України [Електронний ресурс] / РНБО України. – 2015, 9 квітня. – Режим доступу : <http://www.rnbo.gov.ua>.

ДО ПИТАННЯ СПОСОБІВ ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ЗЛОВЖИВАННЯМ ТА ПЕРЕВИЩЕННЯМ ВЛАДИ АБО СЛУЖБОВИХ ПОВНОВАЖЕНЬ

Блажко Я. В.

*магістрант юридичного факультету
Донецький національний університет*

Аналіз наукових робіт показує, що методики розслідування службових злочинів, зокрема хабарництва, зловживання владою тощо були об'єктом дослідження багатьох криміналістів (Д.А. Бондаренко, Б.В. Волженкин, В. І. Гаенко, А.В. Крилов, В.С. Кузьмічов, П.В. Цимбал, В.І. Шиканов, М. Г. Шурухнова, М.П. Яблоков). Але поза увагою вчених залишаються питання комплексної методики, тобто методики супутніх службовим злочинам кримінальних правопорушень. Такий стан теоретичної розробки проблеми відображається на практичній діяльності органів досудового слідства, спричиняє конфлікти між правоохоронцями та службовцями різних галузей суспільства. Виникає необхідність визначення особливостей методики розслідування злочинів, пов'язаних із зловживанням та перевищенням влади або службових повноважень, зокрема способів їх вчинення.